

ОБРАХОВУВАЛИ ШКОДУ ДОВКІЛЛЮ ВІД ВІЙНИ

ЗЛОЧИНИ РОСІЙСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ
ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ У 2022 РОЦІ

2,278

фактів шкоди
зафіксовано

1 696

млрд грн
сума матеріальних
збитків

865

матеріалів передано
до правоохоронних
органів

ЦІ ЦИФРИ ЛЯЖУТЬ У ДОКАЗОВУ БАЗУ ДЛЯ ВІДШКОДУВАННЯ РОСІЄЮ ЗАПОДІЯНОЇ
ШКОДИ В УКРАЇНІ

Міністерство
захисту довкілля
та природних ресурсів
України

**РОЗРОБЛЕНІ
7 УНІКАЛЬНИХ
МЕТОДИК З ОБРАХУНКУ
ШКОДИ ДОВКІЛЛЮ
ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ
АГРЕСІЇ РФ ДЛЯ:**

- водних ресурсів
- ґрунтів
- атмосферного повітря
- лісового фонду
- Азовського та Чорного моря
- надр
- територій та об'єктів природно-заповідного фонду

**На Кліматичному
саміті COP27**

ініційовано запуск
Глобальної платформи
для оцінки збитків
довкіллю внаслідок
війни

Рік довжиною в життя

Україна опинилась у вогняному кільці війни, яка несе за собою не тільки людські жертви та матеріальні втрати, але й серйозні екологічні проблеми. На жаль, військові дії, пов'язані з рухом техніки та зброї, а також вибухи та обстріли, негативно впливають на навколишнє середовище.

Спалені ліси та поля. Забруднені ріки та ґрунти. Затоплені міста та села. В Україні тільки починають підраховувати шкоду для екології внаслідок повномасштабного російського вторгнення. За даними Державної екологічної інспекції станом на січень 2023 року, за 11 місяців військової агресії рф збитки для екології України складають вже понад 1 трильйон 743 мільярди гривень, або понад 47,6 мільярда доларів. І це тільки приблизні розрахунки, поки досі залишається окупованою частина українських територій.

Щоб ускладнити рух російських військ в напрямку Києва, ЗСУ навесні 2022 року підірвали дамбу на річці Ірпінь. Це дозволило зупинити наступ армії рф. За допомогою супутникових знімків екологи змогли розрахувати приблизний масштаб затоплення у той момент – це понад 25 км², для порівняння, це вдвічі більше за місто Вишгород на Київщині. За даними Держекоінспекції, згодом площа затоплення збільшилась до 46 км². Тоді були вимиті пестициди та агрохімікати з сільськогосподарських угідь, будівельні матеріали з

майданчиків, фарби з металообробного цеху та важкі метали з електричної інфраструктури.

Одна з перших російських атак на Львів сталась 26 березня. Тоді війська РФ завдали удару ракетою по нафтопереробному заводу на території міста. Згідно з повідомленнями Львівської обласної військової адміністрації, нафтобаза була повністю зруйнована, також пошкоджені ємності, в яких зберігались нафтопродукти. Здійнялась пожежа, яку рятувальникам вдалось загасити протягом ночі. У Державній екоінспекції наслідки від ударів по таких підприємствах називають одними з найнебезпечніших для довкілля України. Пояснюють: розлита нафта потрапляє у ґрунт, потім до підземних вод, через ці процеси майже все живе у землі гине.

Через бойові дії сильно постраждав Ізюмський ліс у Харківській області. Більша його частина вигоріла – особливо після пожеж влітку 2022 року. Треба розуміти, що ті дерева, які там згоріли, мали у середньому по 30-40 років. Це не лісопосадка, а ліс, і на його відновлення треба буде чекати десятиліттями. Поки що немає можливості повністю оцінити збитки, яких було завдано Ізюмському лісу, але по супутникових знімках ми вже бачимо, що шкода довкіллю була значною. Загибель лісів – це втрата оселищ для існування різноманітних видів рослин й тварин. Але, перш за все, лісова пожежа – це вивільнення CO₂-еквіваленту (парникових газів), що посилює невпинні кліматичні зміни. Зважаючи на активні бойові дії в Ізюмських лісах – це порушення ґрунтового покриву, зокрема, через прохід важкої техніки відбувається ущільнення, а отже, порушення процесів повітро- та вологообміну й погіршення передумов для відновлення лісового покриву.

Кінбурнський півострів та косу загарбники повністю окупували з червня 2022-го. Ця територія і досі контролюється російськими військовими.

Внаслідок бойових дій на самому півострові неодноразово спалахували масштабні пожежі. В тому числі на території заповідних об'єктів, а саме: регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса», ділянки «Волижин ліс» (належать до Чорноморського біосферного заповідника) та національного природного парку «Білобережжя Святослава». Обгорілі ділянки можна побачити з супутника уздовж майже всього півострова. Наразі неможливо оцінити, яка з заповідних територій постраждала найбільше. Міндовкілля затвердило спеціальний порядок визначення шкоди та збитків для природно-заповідного фонду, відповідно до якого будуть визначені цифри після війни. Зрештою, ця оцінка допоможе заповідним установам отримати контрибуції та організувати відновлення природи.

Внаслідок бойових дій у серпні минулого року здійнялась пожежа у зеленій зоні, яка межує з територією Запорізької АЕС.

Пізніше через російські обстріли сталася ще одна пожежа. Як заявляли в «Енергоатомі», тоді була відімкнена феросплавна, «тобто остання лінія, яка з'єднувала вузол ЗАЕС/ЗаТЕС із енергосистемою України». Внаслідок чого був

тимчасово відключений енергоблок №6, який живив власні потреби Запорізької АЕС, що могло призвести до дестабілізації роботи атомної електростанції. Але згодом електропостачання вдалось відновити. Зокрема, було пошкоджено кілька електростанцій, нафтових родовищ та інфраструктури, що викликало викиди токсичних речовин у повітря та водні джерела. Також було спалено велику кількість токсичних відходів, що призвело до погіршення якості повітря.

У 2022 році через російські обстріли пожежі часто спалахували на сільськогосподарських полях по всій території України. У Міністерстві аграрної політики разом з аналітиками Київської школи економіки підрахували непрямі втрати у сільському господарстві через війну. Станом на листопад 2022 року збитки – понад 34 мільярди доларів. В тому числі і від пожеж на угіддях.

Ще однією серйозною проблемою для довкілля екологи вважають воронки, які утворюються від влучань снарядів під час бомбардування. У Держекоінспекції пояснюють, що забруднюючі речовини, зокрема металеві та хімічні залишки від снарядів, потрапляють у ґрунт, а згодом – до підземних вод. До прикладу, була досліджена ракета Х-101, яка не розірвалася, але відбулася розгерметизація паливного відділу. Нафтопродуктів там не було виявлено. Але були зафіксовані такі хімічні речовини, як меланж та децилін. У нас в Україні навіть лабораторії не працюють на показники таких речовин. Тобто для оцінки шкоди від російської зброї, завданої довкіллю, треба розуміти, з чого вона складається, і мати відповідне обладнання. І коли це буде можливо у повному обсязі, поки спрогнозувати важко. До прикладу, речовина меланж, що знаходиться в російських ракетах, при потраплянні у воду викликає реакцію з виділенням великої кількості високотоксичного окису азоту, тобто цей процес вкрай шкідливий для ґрунту і всього живого, що в ньому знаходиться.

У повномасштабній війні росія масово використовує так звані «зуби дракона» (фортифікаційні споруди) – оборонні споруди у вигляді бетонних конусів, вистроєних у лінію, яка має зупиняти легку техніку та ускладнювати наступ піхоти, – та заливає окопи бетоном. Такі фортифікаційні споруди з'явилися на більшості територій тимчасово окупованих областей України. У Держекоінспекції кажуть, згадуючи схожі споруди, які використовувались під час Другої світової війни, що прибирати «зуби дракона» може виявитись економічно недоцільно, і вони можуть так і залишитись на своїх місцях. На території Карелії в росії, де колись була побудована так звана «лінія Маннергейма», такі споруди стоять і досі.

Однією з найбільших проблем за останній рік є забруднення водних ресурсів, особливо Дніпра, який є важливим джерелом питної води для мільйонів людей. Внаслідок війни було пошкоджено багато водопровідних мереж, а також зруйновано кілька очисних споруд, що призвело до викиду більше 500 тисяч тонн стічних вод у водоймах. Більшість забруднень є наслідком підпалів нафтових свердловин, а також знищення хімічних заводів та складів, що викликає забруднення повітря.

Також зростає кількість відходів, що не можуть бути знешкодовані, через обмеженість доступу до зони бойових дій. Це також зумовило зростання

кількості нелегальних смітників, що призводить до забруднення навколишнього середовища.

За останній рік збільшилась кількість випадків вбивства диких тварин, що є наслідком пересування людей від зони бойових дій до інших регіонів.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів оцінило збитки від війни майже в 1,9 трлн.грн. Зараз майже 500 000 га лісів перебувають під окупацією чи в зоні бойових дій, ще 2,4 млн га звільнені, але потребують відновлення.

Під окупацією знаходиться десять національних природних парків, вісім заповідників, два біосферних заповідники. Загалом п'ята частина українського заповідного фонду відчула на собі наслідки бойових дій. Під загрозою знищення опинились близько 600 видів фауни та 750 видів флори, зокрема, червонокнижні види.

І на жаль, час працює проти нас.... Адже з кожним днем екологічна ситуація в Україні погіршується. І чи зможемо ми подолати наслідки війни у повному обсязі?